

NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISJON
SUOMALAIS-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO

PROTOKOLL

Møte i Den norsk-finske grensevassdragskommisjon 16.-18.november 2010
Sted: Ylläsjärvi, Kolari, Finland

1. Åpning av møtet, deltakere, praktiske ting

Kommisjonens finske formann Matti Hepola åpnet møtet og ønsket alle deltakere velkommen. Formannen konstaterte innledningsvis at grensevassdrags samarbeidet mellom Finland og Norge offisielt startet for 30 år siden da grensevassdragsavtalen mellom regjeringene ble undertegnet 5.november 1980.

Deltakere presenterte seg (vedlegg 1.). Offisielle representanter fra finsk side var finsk formann Matti Hepola (Lapplands nærings-, samferdsels- og miljøsektorer), medlem Antti Katekeetta (Utsjoki), varamedlem Ilmari Tapiola (Utsjoki), medlem Minka Portti (Inari) og varamedlem Keijo Pirttijärvi (Inari). Offisielle norske representanter bestod av norsk formann Bente Christiansen (Fylkesmannen i Finnmark), medlem Kjell Sæther (Karasjok kommune), varamedlem Frank Ingilæ (Tana kommune) og varamedlem Kåre Våga (Sør-Varanger kommune). Møtets sekretær var Liisa Viitala (Lapplands nærings-, samferdsels- og miljøsektorer).

Møteleder Hepola konstaterte at protokollen fra kommisjonens forrige møte (16.-18.9.2009) er undertegnet av både finsk og norsk formann. På forrige møte ble det gitt to anbefalinger, hvorav den ene gjaldt utredning av miljøkonsekvenser av gruvevirksomhet i Sør-Varanger kommune og den andre påpekte at det må tas hensyn til nye forskningsresultater angående laksebestandene ved forhandlinger. Den første anbefalingen behandles under dagsordenens punkt 4.3. og den andre under punkt 7.

2. Godkjenning av dagsorden

Dagsorden ble godkjent med følgende endringer: Punkt 3.3. Orienteringer fra Murmansk regionen angående omorganiseringer i miljøforvaltningen og i vannforvaltningen falt bort, fordi leder Alexey Smirnov, komiteen for naturressurser og miljø Murmansk oblast var forhindret i å delta. Under Øvrige spørsmål ble det tilføyd punkt 8.3. Aktuelt om naturvern i Finnmark.

3. PASVIKVASSDRAGET

3.1. Aktuelle saker i Pasvik vassdragsområdet

Representanten fra Sør-Varanger kommune Odd Emanuelsen fortalte om aktuelle saker i kommunen. Emanuelsen orienterte om:

- Syd-Varanger Gruve AS(jernmalmgruve) som har en veldig stor betydning for Sør-Varanger kommune. Gruvevirksomheten har mange positive effekter, men en del av effektene er negative.
- Akkurat nå forberedes en slags grensebeboerbevis. Beviset vil gi muligheten til å ferdes i grenseområdet uten visum.
- Ørrettoppdrett og utsetting av ørret i Pasvikelva er også viktig. Ørretbestanden i Pasvikelva er en egen spesiell bestand. Utsetting av ørret er konsesjonspålagt.

- En annen aktuell sak er kommunenes nye mulighet til å overta forvaltningen av vernede områder.

Fiskeforvalter Harald Muladal fra Fylkesmannen i Finnmark konstaterte at muligheter til å fange ørret er avhengig av utsetting av ørret. Tidlige ble det satt ut ørretyngel i Pasvikelva. Ørreten klarte, imidlertid, ikke å formere seg slik som det var forventet og derfor begynte man å sette ut ørret i fangststørrelse. Muladal uttalte at det har liten hensikt å bygge ørrettrapper i Pasvikelva, fordi det ikke finnes egnete gyteplasser for ørret i elva.

Saken ble tatt til etterretning. Den finske part hadde ikke noe å informere om Pasvikvassdraget.

3.2. Miljøprosjekt – samarbeid i Enare- Pasvikområdet

a) Utvikling av et felles overvåkingsprogram mellom Finland, Norge og Russland, rapportering om vannkvalitet og www -sider

Prosjektkoordinator Ilona Grekelä fra Lapplands nærings-, samferdsels- og miljøsektorer orienterte om etablering av et felles overvåkingsprogram. Målet med programmet er å produsere data om endringer i miljøtilstanden i grenseområdene mellom Norge, Finland og Russland.

Overvåkingsprogrammet baserer seg på landenes nasjonale overvåkingsprogrammer. I tillegg anbefales det i programmet å gjennomføre tilleggsutredninger for å få et helhetlig bilde av miljøtilstanden i grenseområdene. Overvåkingen innen rammene av nasjonale overvåkingsprogrammer går bra, men tilleggsutredninger krever separat finansiering. Overvåkingsprogrammet omfatter rapportering av resultater fra prøver tatt med fastsatte tidsintervaller for luftkvalitet og tilstanden til land- og vannmiljø. Rapporteringen inkluderer både utarbeidelse av separate rapporter (luft, land- og vannmiljø) og en langtidsrapport om miljøtilstanden.

Det er, imidlertid, vanskelig å få et helhetsbilde av områdets miljøtilstand og endringer fordi gjennomføring av overvåkingsprogrammet har en del mangler. I Finland og i Russland har man for eksempel ikke gjennomført overvåking av landmiljø selv om det inngår i overvåkingsprogrammet. Målet er allikevel å få gjennomført tilstrekkelig mange tilleggsutredninger slik at det blir mulig å sammenligne data og rapportere endringer i miljøtilstanden i grenseområdene. Den første separatrapporten handler om vannkvalitet og skal komme ut i løpet av 2010. Når det gjelder landøkosystemer burde det lages en plan om hvilke utredninger må gjennomføres for at rapporteringen i det hele tatt blir mulig. Den første helhetsrapporten skal i følge overvåkingsprogrammet lages i 2013.

Avslutningsvis fortalte Grekelä at overvåkingsprogrammets nettsider (www.pasvikmonitoring.com) blir oppdatert om vinteren 2011.

Saken ble tatt til etterretning.

b) ENPI-prosjekt: Klimaendring og lufttransport forurensning i Pasvik vassdragsområdet, orientering

Norsk-finsk grensevassdragskommisjon anser det som viktig at miljøtilstandsovervåkingen i grenseområdene utvides slik at overvåkingen omfatter faktorer som påvirker miljøtilstanden og også klimaendringer. Basert på dette har Finland forberedt et prosjekt til ENPI-programmet: "Klimaendringer og lufttransportert forurensning i Pasvik vassdragsområdet".

Prosjektkoordinator Ilona Grekelä orienterte om prosjektets innhold og status for søknaden. Et av målene med prosjektet er å utvikle mer effektive overvåkingsmetoder både med hensyn til resultat og økonomi. Grekelä fortalte at ENPIs utvalgskomiteé anså prosjektet som viktig og at det ble konstatert at prosjektet tilsvarer godt programmets målsetninger. Prosjektet fikk dog ikke

finansiering. Avslaget er anket selv om reglene sier at ENPIs overvåkingskomiteens beslutninger ikke kan endres. Anken er sendt til Lapplands forbunds administrasjon og Kolarctic - overvåkingskommisjon.

Konklusjon:

Etter å ha diskutert saken valgte kommisjonen å støtte en ny søknad om prosjektfinsiering. Kommisjonen anså det også som meget viktig at iverksettelsen av det felles overvåkingsprogrammet fortsetter og at det informeres regelmessig om miljøtilstanden i grenseområdene. Kommisjonen bestemte å gi en anbefaling om overvåking av miljøtilstanden.

c) Miljøovervåkingsprogrammet Grense Jakobselv: vannkvalitetsresultater i 2010 og pukkellaks, v/Fylkesmannen i Finnmark

Kommisjonens norske formann Bente Christiansen orienterte om vannkvaliteten i Grense Jakobselv. Grense Jakobselv hører ikke til kommisjonens mandatområde, men er en del av Pasvikvassdragets internasjonale vannforvaltningsområde på norsk. Innsjøene i Grense Jakobselvs nedbørsområde er med i Norges nasjonale vannkvalitetsovervåkingsprogram. Resultatene viser at det finnes kobber og nikkel i vassdraget. Da det er få data om hovedløpet, ble det gjennomført en vannkvalitetsundersøkelse i Grense Jakobselv. Resultatene viser at tungmetallkonsentrasjonene er høyest i vassdragets øvre deler. Fylkesmannen vil fortsette å overvåke vannkvaliteten, blant annet ved å utrede hvordan kobber og nikkel påvirker bunnfauna og fisk.

Orienteringen ble tatt til etterretning.

Fiskeforvalter Harald Muladal orienterte om spredning av pukkellaks til elvene i Øst-Finnmark. Pukkellaksen anses som en fremmed art i Norge og en art som konkurrerer med den atlantiske laksen om leveområdene. Pukkellaksen har spredt seg til mange elver i Øst-Finnmark. Norske myndigheter har bevilget midler til å overvåke og hindre spredning av pukkellaks. Dette gjøres ved å fiske opp pukkellaksen og dermed hindre gyting. Muladal konstaterte at dette var et godt eksempel på det at kommisjonens anbefalinger (2008) kan fremme saker som man i felleskap er blitt enig om.

Ilmari Tapiola orienterte at det har forekommet pukkellaks i Tanaleva siden 1960-tallet. Også i Inarijoki (Anarjohka) har det forekommet pukkellaks.

Orienteringen ble tatt til etterretning.

d) Pasvik-Inari Trilateral Park og MoU Green Belt of Fennoscandia, Fylkesmannen i Finnmark

Kommisjonens norske sekretær Tiia Kalske orienterte om målsetninger og tiltak i Pasvik-Inari Trilateral Park -samarbeidet. Miljøvernministrene/-statssekretærene i Norge, Finland og Russland undertegnet 17.2.2010 et memorandum om gjensidig forståelse (Memorandum of Understanding, MoU) berørende økologisk, økonomisk, sosial og kulturell utvikling av Fennoskandias grønne belte i et samarbeid mellom Norge, Finland og Russland. Verneområdene tilhørende til tre stater i Pasvikdalen har et tett samarbeid: tre norske verneområder (Øvre-Pasvik nasjonalpark, Øvre-Pasvik landskapsverneområde og Pasvik naturreservat), Pasvik zapovednik i Russland og Vätsäri villmarksområde i Finland. Et nytt ENPI-prosjekt basert på områdets miljø og kultur er under forberedelse. Et av prosjektets sentrale tiltak er informering om naturen (naturinformasjon). Prosjektplanleggingen ledes av Metsähallitus i Finland.

Orienteringen ble tatt til etterretning.

4. NEIDENVASSDRAGET

4.1. Aktuelle saker i Neidenvassdraget

Sør-Varanger kommunes representant Kåre Våga orienterte om fiskesaker i Neidenelva. Tilstanden til Neidenelvas laksebestand bekymrer lokalbefolkningen. Det er mindre laks i elva enn det var før. Våren 2010 ble det opprettet en arbeidsgruppe som behandler fiskesaker i Neidenelva. Både Norge og Finland er representert i gruppa. Gruppa har en felles oppfatning om det at fisket må begrenses, hvis man vil bevare neidenlaksen. Kåre Våga fortalte også at utslippene av avløpsvann utredes i Neidenvassdragsområdet. Han syntes videre at det var veldig bra at grensene til de nasjonale laksefjordene ikke ble flyttet.

Bente Christiansen konstaterte at kommisjonen har ansett det viktig at grensene til laksefjordene ikke flyttes og at kommisjonen i 2009 sendte et brev om saken til Norges og Finlands regjeringer.

Christiansen fortalte videre at det ikke for øyeblikket utføres omlasting av olje i Bøkfjorden fordi vilkårene som er satt for denne virksomheter er så strenge at de som har fått tillatelse har valgt å ikke benytte denne.

Kåre Våga mener at det er nødvendig å rullere flerbruksplanen. Christiansen orienterte om at Eero Niemeläs utredning om fiske i Neidenelva blir ferdig i 2011. Utredningen kan benyttes i forbindelse med en eventuell rullering av flerbruksplanen.

Konklusjoner:

Fylkesmannen i Finnmark inviterer kommunenes representanter til et møte for å diskutere eventuell rullering av flerbruksplanen for Neidenelva etter at utredningen om fiske i Neidenelva blir ferdig.

4.2. Overvåking av vassdragets tilstand og laksesamarbeidet

Bente Christiansen fortalte at Neidenelvas avløpsutredninger blir ferdig i løpet av 2010, og deretter ser man nærmere på hva slags tiltak må gjennomføres. Laksesamarbeidet ble gått gjennom under protokollens punkt 4.1.

Konklusjoner:

Avløpssituasjonen i Neiden området behandles på kommisjonens neste møte.

4.3. Oversikt over utslipp i Bøkfjord: Syd-Varanger Gruve og omlasting av olje

Bente Christiansen informerte kommisjonen om aktiviteter og konsesjonssituasjonen til gruveselskapet i Sør-Varanger. På kommisjonens møte i 2009 presenterte Christiansen Fylkesmannens uttalelse angående gruveselskapets konsesjonssøknad for utvidet produksjon. Kommisjonen kom med en følgende uttalelse:

Den norsk-finske grensevassdragskommisjon anbefaler at det blir utført miljøkonsekvensanalyse for planlagte utslipp fra gruvevirksomheten i Sør-Varanger kommune.

Kommisjonen anbefaler at:

- *det utføres miljøkonsekvensanalyse hvor effektene av de planlagte utslippene utredes*
- *norske myndigheter anvender bestemmelser gitt i Espoo-konvensjonen angående evaluering av grenseoverskridende miljøeffekter*
- *effekten av utslippene ikke kommer i konflikt med miljømålene i forvaltningsplanen for helhetlig vannforvaltning*

I følge Christiansen har utslippene fra malmgruven blitt mye diskutert i løpet av sommeren og høsten 2010. Norske tilsynsmyndigheter (Klif Klima- og forurensningsdirektoratet) konstaterte i forbindelse med et tilsyn i løpet av sommeren blant annet at gruven ikke hadde overholdt pålagte

utslippsvilkår. Behandlingen av søknad om økt utslipp fra 2009 er satt i bero inntil videre.. Det kom også frem at gruen hadde brukt andre kjemikalier enn de tillatelsen var basert på. Selskapet ble bedt om gi en forklaring om disse forholdene. Selskapet har svart på myndighetenes anmodning og søkt midlertidig utslippstillatelse for flokkuleringsmiddelet Magnafloc 1707 (dette flokkuleringsmiddelet øker prosessvannets utnyttingsgrad) og selskapet har fra 1.11 fått en midlertidig tillatelse til å bruke dette kjemikaliet. Den midlertidige tillatelsen gjelder inntil ny tillatelse eventuelt gis i løpet av de første månedene av 2011.

Etter diskusjonen ble partene enige om at kommisjonens anbefaling om gjennomføring av en miljøkonsekvensanalyse fortsatt er aktuell og at også Fylkesmannens uttalelse angående søknad om økning av produksjon er dekkende.

Konklusjon:

Hvis kommisjonen blir hørt i forbindelse med konsesjonsprosessen, kan man vise til kommisjonens anbefaling fra 2009.

Dagens situasjon angående omlasting av olje ble behandlet under punkt 4.1.

5. TANAVASSDRAGET

5.1. Aktuelle saker i Tanavassdraget

Representant Antti Katekeetta fra Utsjokk kommune orienterte om aktuelle saker i kommunen. I følge Katekeetta er avløpsrensingen i kommunen meget bra organisert. I Utsjokk har man et biologisk-kjemisk renseanlegg og Karigasniemi ble et tilsvarende renseanlegg satt i drift i 2010. Avløpsutslippene vil også bli redusert på grunn av at eiendommene, som ikke er knyttet til sentraliserte avløpssystemer, må forbedre sin avløpsbehandling innen 2014.

Ordføreren i Tana kommune Frank Ingilæ fortalte at avløpsrensingen i Tana kommune er ikke på så høyt nivå som det kunne være. På grunn av at området er vidstrakt, er avløpsgebyrene de høyeste i hele Norge. Man har besluttet å oppgradere renseanleggene i Skiippagurra og i Polmak.

Ingilæ fortalte videre at Norge har fått en nytt forskrift som sier at organisk avfall ikke lenger kan deponeres på avfallsplasser. På grunn av dette må alt organiskavfall, med noen få unntak, behandles på andre måter enn med deponering (for eksempel med kompostering eller brenning). Driften av avfallsbehandlingsanlegget i Tana kommune er i dag basert på unntakstillatelse (dispensasjon). I fremtiden blir søppelet sannsynligvis kjørt enten til Finland eller Sverige for forbrenning. Ingilæ uttrykte også bekymring for det bygges mer og mer på finsk side av Tanaelva og at dette øker fiskepresset. Også på norsk side har det i den siste tiden vært ønske om å bygge mer, blant annet hos reiselivsoperatører.

Kommisjonen hadde en livlig diskusjon om lovgivningen som styrer byggevirkosomhet samt om fiskerettigheter knyttet til fast eiendom.

Katekeetta konstaterte at i Finland går privat grunn helt ned til vannlinjen og byggevirkosomheten styres med reguleringsplaner. Katekeetta mener også at antall hytteiere ikke påvirker fiskepresset noe særlig, fordi fiskerettighetene er eiendomsbaserte.

Kommisjonens formann Matti Hepola konstaterte at eiendomsretten i de nordlige landene varierer fra land til land. Den svenske lovgivingen er lik den norske. Det deles ikke ut en tomt som strekker seg helt til strandlinjen, fordi stranden tilhører den gamle stamgården selv om det er flere hytteiere i området. I Finland blir eiendommen tildelt helt til strandlinjen og tomteeieren eier også stranden. Bakgrunnen til lovgivingen er grunneierjudisiell. Hepola konstaterte videre at det burde være mulig

å diskutere arealplaner selv om man ikke har formell innflytelse. I tillegg påvirkes landskapet av utformingen av bygningene og plasseringen på strandområdene.

Bente Christiansen konstaterte at strandbygging ofte er blitt tatt opp på kommisjonens møter, blant annet i 1993 i Oslo. Saken er vanskelig på grunn av ulik lovgivning i Norge og i Finland. I grenseområdene burde man ta hensyn til den Europeiske Landskapskonvensjonen.

Møteleder Hepola avsluttet diskusjonen ved å konstatere at et minstekrav må være at begge parter informere hverandre om planer som gjelder arealbruk.

Saken ble tatt til etterretning.

5.2. Overvåking av Tanavassdraget

Overinspektør Pekka Ränä presenterte det nåværende vannovervåkingsprogrammet i Tanavassdraget. På 1990-tallet var det flere observasjonssteder, men prøvetakingen var ikke så hyppig som i dag. Overvåkingsprogrammet ble noe oppdatert i forbindelse med utarbeidelse av vannrammedirektivets forvaltningsplaner, men ikke tilstrekkelig. Det burde tas vannprøver fra alle typer vassdrag, også fra mindre innsjøer og elver, og det burde være mer biologisk overvåking. Ränä foreslo at det for utvikling av overvåkingen ansettes en sakkyndig person for å utarbeide en utredning der man går gjennom alle nåværende overvåkinger, lager et foreløpig forslag til observasjonssteder og prøvetakingshyppighet samt en kostnadsoversikt. Utredningen krever ca to måneders arbeid. Ränä konstaterte videre at gjennomføring av biologisk overvåking slik vannforvaltningen forutsetter, trenger tilleggsfinansiering og ønsket at kommisjonen støtter saken.

Møteleder Hepola konstaterte at det er behov for med jevne mellomrom å revidere overvåkingen og at det burde ansettes en person til å gjøre dette.

Konklusjon:

Kommisjonen synes at overvåking av vassdragenes tilstand er viktig og at kommisjonens midler kan anvendes til dette.

5.3. Ras av strandvoller i Tanaelva

Antti Katekeetta fra Utsjoki kommune orienterte om erosjonssituasjonen i Tanaelva. Det er to steder i Utsjoki og et sted i Karasjok der erosjonen skaper store problemer. Erosjon og falne trær medfører fare for båtferdsel og er til hinder for fiske. Katekeetta uttrykte et ønske om at Norge og Finland i felleskap søker finansiering fra f eks Interreg for reparasjon av erosjonssteder. Ilmari Tapiola foreslo at kommisjonen anbefaler erosjonsforbygning.

Keijo Pirttijärvi fra Inari kommunen konstaterte videre at i nærheten av Karasjok finnes det rester av en gammel bru som medfører fare for båtferdsel i elva. Kåre Våga fra Sør-Varanger fortalte det finnes brurester også i Neidenelva og støttet forslaget om anbefaling.

Bente Christiansen påminnet at man for noen år siden hadde et felles norskfinsk prosjekt "Bevaring av Tanaelva som en naturlig lakseelv – miljøtiltak, økologisk tilstand og overvåking" der man kartla og fjernet vandringshindringer for laksen. Regionsjef, NVE Nord Aage Josefsen kommenterte at man først må beregne nytten og kostnader av erosjonsforbygning før man vedtar igangsetting av tiltak. I tillegg må man huske at Tanaelva skal bevares i naturlig tilstand.

Møteleder Hepola konstaterte at kommisjonen i dette stadiet ikke kan gi en direkte anbefaling for erosjonsvern på de nevnte stedene fordi kommisjonen mangler informasjon om erosjonens kraftighet og påvirkninger. Hepola foreslo at man gjennomfører en befaring i området og deretter utreder kostnader knyttet til erosjonsforbygning og hvilken nytte dette gir.

Konklusjon:

Den finske part kartlegger erosjonssituasjonen i Tanaelva og saken behandles videre på kommisjonens neste møte.

Vannkvalitet i Tanaelva

Kjell Sæther fra Karasjok kommune fortalte at takket være kommisjonens medvirkning på 1990-tallet fikk kommunen en så kalt Tanapakke I – 50 millioner kroner fra staten for renovering av vann- og avløpssystemer. Ved hjelp av denne finansieringen kunne man reparere de verste feilene i avløpsbehandlingssystemet. Kvalitetskrav for behandling av avløp til Tanavassdraget er fortsatt høye, fordi Tanaleva er et av verdens beste laksevassdrag. Det er også nye behov innen vannforsyning, blant annet overgang til bruk av grunnvann. I tillegg bør nåværende vannforsyningsledninger renoveres, Området er vidstrakt, men har få innbyggere, hvilket medfører store kostnader knyttet til rensing av avløp. Sæther foreslo at kommisjonen støtter områdets kommuner slik at man kunne få tilleggsfinansiering for forbedring av vannforsyning og avløpshåndtering.

Kommisjonens formann Matti Hepola fortalte at bygging av avløpsrenseanlegg i Finland er hovedsaklig kommunens ansvar. Med visse vilkår kan det brukes finansiering fra EUs konstruksjonsfond. For eksempel, kan prosjekter knyttet til reiseliv få delfinansiering fra dette fondet. Renseanlegget i Utsjoki betjener også hotellet og turister, og man fikk EU-støtte for bygging av anlegget.

Frank Ingilæ konstaterte at utfordringen for rensing av avløp er forskriften som sier at den som forurenser skal også betale for rensingen. Avløpsgebyrene, imidlertid, er allerede i dag så høye at det er tvilsomt å forhøye dem. Ingilæ støttet Kjell Sæthers forslag om kommisjonens støtte for vannforsyning og avløp.

Møteleder Hepola fortalte at det også i Finland er samme prinsipp; brukere skal betale kostnadene. Kommunen eller avløpsselskapet er alltid ansvarlige for kostnadene knyttet til rensing av avløp, men staten kan gi støtte ved å betale en del av investeringskostnader. Det bevilges ikke støtte for driftskostnader.

Konklusjon:

Kommisjonen gir en anbefaling om at staten gir støtte til avløpsinvesteringer i Tana området.

5.4. Lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget

Frank Ingilæ fortalte om organisering av lokal forvaltning basert på Finnmarksloven. Miljøverndepartementet har i samarbeid med et lokalt oppnevnt utvalg utarbeidet et forslag om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget. Forslaget blir sannsynligvis godkjent ved årsskiftet slik at forvaltningsorganet kan opprettes innen utgangen av 2011. Forvaltningen blir da overført fra fylkesmannen til et lokalt forvaltningsorgan. I følge forslaget opprettes Tanavassdragets fiskeforvaltning, som skal ha ansvar for å forvalte fisken og fisket i vassdraget. Tanavassdragets fiskeforvaltning skal ha ni medlemmer. De fiskeberettigede velger fem medlemmer, kommunestyrene i Tana og Karasjok velger hver to representanter blant personer med rett til stangfiske.

6. Vanddirektivet**6.1. Status i Finland**

Overinspektør Pekka Räninä orienterte om status i Finland. Finlands regjering godkjente vannforvaltningsplanene i desember 2009. Direktivets målsetning er at alle vassdrag må ha en tilstand som er minst god. Denne tilstanden er oppnådd i Tana-, Neiden- og Pasvikvassdraget.

Tiltak for å opprettholde god tilstand er i Tiltaksplanen delt i eksisterende tiltak og tilleggstiltak. Av eksisterende tiltak er de største kostnadene knyttet til tiltak innen avløpsrensing i spredt bebyggelse. Her har man også beregnet kostnader knyttet til tiltak for reduksjon av skader forårsaket av regulering av Enaresjøen. Det er foreslått tilleggstiltak blant annet knyttet til grunnvannsutredninger, forebygging av smitte fra *Gyrodactylus salaris*, utdanning av arbeidere/aktører innen skogsdrift.

Kostnader knyttet til tiltak i samsvar med dagens praksis utgjør ca 3 millioner euro per år. Tilleggstiltak utgjør ca 26 000 € per år. Tilsvarende tall for alle vassdrag i Finland er 1,5 milliarder euro. Tilleggstiltakene medfører 15 % merkostnader, dvs. ca 200 millioner euro.

Räinä fortalte videre at det akkurat nå lages det en plan for gjennomføring av vannforvaltningsplanens tiltak. Planen kompletteres med et regionalt gjennomføringsprogram. For dette skal alle tiltakene gås gjennom med samarbeidsgruppen, ansvarlige aktører defineres, finansieringsmulighetene evalueres og det skal planlegges oppfølging av tiltak. Gjennomføringsprogrammet krever nyretting av eksisterende finansieringssystemer.

Gjennomføringsstatus skal rapporteres til EU i 2012. Samtidig begynner oppdatering av vannforvaltningsplaner. Nye direktiver tas hensyn til i vannforvaltningsplanleggingen. Disse er flomdirektivet, marinestrategidirektivet og miljøkvalitetsnormdirektivet. Når det gjelder flomdirektivet har man allerede startet et samarbeid med Norge. Miljøkvalitetsnormdirektivet medfører endringer blant annet når det gjelder grenseverdier av kvikksølv i fisk.

Til slutt konstaterte Räinä at vanddirektivet forutsetter utarbeidelse av en felles vannforvaltningsplan i internasjonale vannregioner med tanke på runde 2 i vannforvaltningsplanleggingen. Videre forutsetter direktivet at man skal prøve å ha samarbeid med Russland. Räinä foreslo at både Norge og Finland utarbeider nasjonale planer i den andre runden i vannforvaltningsplanleggingen og at det i tillegg lages en felles internasjonal del av planen. Forberedelser burde starte i 2012.

6.2. Status i Norge

Norges formann Bente Christiansen fortalte at Finnmark Fylkeskommune har godkjent vannforvaltningsplanen for Tana-, Neiden- og Pasvikvassdraget av 2009, og Kongen i Statsråd godkjente planen i 2010. Etter 2010 er ikke Fylkesmannen lenger ansvarlig for vannforvaltningsplaner, ansvaret overføres til fylkeskommunen. Fylkesmannen er, imidlertid, ansvarlig for vassdragenes overvåkingsprogrammer. Fylkesmannen lager overvåkingsprogrammene og fylkeskommunen godkjenner dem. Når det gjelder vannforvaltningsplaner, vil Finlands partner i fortsettelsen være fylkeskommunen.

Christiansen fortalte også at vannforvaltningsplanleggingen i Norge startet senere enn i Finland, og man fikk tilleggstid til gjennomføringen. Fylkeskommunen forbereder nå Finnmarks andre vannforvaltningsplan og den sendes på høring i januar 2011.

6.3. Status i opprettelse av en felles internasjonal vannregion

Bente Christiansen orienterte kommisjonen om koordinering av vannforvaltningsplanlegging i en internasjonal vannregion. Den norske part har som et alternativ foreslått at den internasjonale vannregionen opprettes basert på et såkalt memorandum av gjensidig forståelse. Med et memorandum om gjensidig forståelse menes det i internasjonale forhold et dokument som vanligvis uttrykker partenes gjensidig politiske forståelse. Slikt dokument inngås på ministernivået. Finland mener at et memorandum om gjensidig forståelse ikke er juridisk tilstrekkelig, og har foreslått at en norskfinsk vannregion opprettes med en statsavtale mellom Norge og Finland. Den norske part har ikke ennå kommentert Finlands forslag.

Christiansen konstaterte videre at grensevassdragskommisjonen ikke kan ha en koordinerende rolle i vannforvaltningsplanleggingen. Kommisjonens rolle er kun rådgivende. Christiansen uttrykte også et ønske om at vannforvaltningssamarbeidet på kommisjonsnivå fortsetter like fleksibelt som hittil. I tillegg ble det konstatert at fylkeskommunes representanter kan ved behov være til stede på kommisjonens møter.

Saken ble tatt til etterretning.

6.4. Vassdragsovervåking i Murmansk oblast

Direktøren Anatoli Semenov fra Murmansk Hydromet informerte kommisjonen om vassdragsovervåkingen i Murmansk oblast. Semenov fortalte at overvåking av vannforekomster i området er utfordrende. Petsanganikel kombinatet har gruve- og metallindustrilegg i Nikel og Zapoljarnyj og dette området er et grenseområde med to andre stater. Miljøverntiltak førte til store reduksjoner av kombinatets utslipper på 1980- og 1990-tallene.

Vassdragsovervåkingen i området startet i 1973. Hydromets laboratorium har et internasjonalt sertifikat som bevis på at laboratoriet følger et kvalitetssystem og måleresultatene er på internasjonalt nivå. Overvåkingen omfatter 30 elver, 8 store innsjøer og 4 vannmagasiner. I overvåkingen tar man hensyn til hydrologiske sykluser: vinter, vår, sommer, lavvannsperiode etc. Overvåkingen omfatter både hydrologiske målinger, vannkjemi og biologi. Observasjonsstedene er plassert slik at man basert på resultatene kan evaluere de store industrianleggenes effekter på naturen.

I den siste tiden har man rettet mer oppmerksomhet mot overvåking av Pasvikelva. Den mest forurensede elven er Kolosjoki som er en resipient for kombinatets avløpsvann. Kobberkonsentrasjonene har, imidlertid, gått ned. Semenov fortalte videre at karakteristisk for elvene i Kola halvøya er høye kobber- og nikkelskonsentrasjoner også når elvene er i naturlig tilstand. Til slutt konstaterte Semenov at overvåking av innsjøer og elver er under kontinuerlig utvikling. I oktober 2010 ble det i St.Petersburg holdt et ministermøte der representanter for norsk og russisk strålevernmyndigheter ble enige om å ha radioaktiv overvåking i Pasvik Zapovednik.

Anatoli Semenov takket avslutningsvis den norske og den finske part for et godt samarbeid og håpet at man også i fortsettelsen utvikler samarbeidet innen vannovervåking.

6.5. Vannforvaltningssamarbeid i Murmansk oblast

Prosjektkoordinator Ilona Grekelä fortalte at det på finsk side er igangsatt et lite prosjekt med formål å fremme vannforvaltningssamarbeidet med Murmansk oblast. Det er blitt søkt penger for prosjektet fra Finlands UD. I prosjektet gir man russere innblikk i vannforvaltningsplanen for vassdragsområdet Tana-Neiden-Pasvik, typifisering og klassifisering av vannforekomster i samsvar med EUs vanddirektiv. Videre prøver man å utrede hvordan Russland i den andre runden kan delta i oppdatering av vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer for Pasvikelva og Tulomaleva.

Bente Christiansen konstaterte at dette var et bra tiltak og at Norge eventuelt senere kan delta i dette arbeidet.

Saken ble tatt til etterretning.

7. Forskning og beskyttelse av fiskebestander

7.1. Felles overvåkingsgruppe og status i forhandlinger

Møteleder Matti Hepola konstaterte at kommisjonen i 2009 ga en anbefaling der man understreket betydningen av nyere forskningsresultater for fiskeforhandlinger.

Grensevassdragskommisjonens anbefaling i 2009:

Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen anbefaler at det tas hensyn til nye forskningsresultater angående laksebestandene i grensevassdragene ved forhandlinger.

Norskfinsk grensevassdragskommisjon registrerer med bekymring utviklingen i laksebestandene i Tana- og Neidenvassdragene.

Kommisjonen anbefaler at:

- norske og finske myndigheter tar hensyn til nye forskningsresultater angående laksebestandene ved forhandlinger

Harald Muladal fra Fylkesmannen i Finmark orienterte kommisjonen om overvåkingsgruppens virksomhet og laksebestandenes tilstand. Gruppen er offisielt opprettet og består av representanter både fra Norge og Finland. Gruppen har som formål å produsere informasjon om laksebestandenes tilstand. Resultatene viser at fiske i Tanavassdraget overgår grensen til bærekraftig fiske. Konklusjoner til Norges vitenskapelig råd som jobber med spørsmål knyttet til forvaltning og fiske av laksebestandene viser det samme.

I følge Muladal har disse resultatene delvis ført til det at man ser behovet for å revurdere fiskereglene i Tanaelva. Neste høst arrangeres det første fellesmøtet der temaet er fornying av fiskereglene. Det er mulig at forhandlingene kan ta et par år. Muladal konstaterte videre at hvis det ikke foretas noe, vil laksebestandenes tilstand forringes videre, og ønsket at kommisjonen tok stilling til saken.

Møteleder Hepola konstaterte at fiskeforhandlinger er en oppgave som hører til fiskerimyndighetene i Lapplands nærings-, samferdsels- og miljøsentral og ikke til miljø- og naturressursmyndighetene.

Konklusjon:

Saken ble tatt til etterretning.

7.2. Møte mellom sakkyndige og myndigheter angående *Gyrodactylus salaris* 26.-27.10.2010 - status

Bente Christiansen påminnet at Riitta Rahkonen fra Finlands jord- og skogbruksministeriet og Knut Bach-Gansmo informerte om preventive tiltak mot spredning av *Gyrodactylus salaris* på kommisjonens møte i 2009. Etter diskusjoner så kommisjonen at det var behov for å arrangere et ekspertseminar angående *Gyrodactylus salaris*. Seminaret ble holdt i slutten av oktober på Svanhovd i Norge.

På seminaret ble det konstatert at faren for spredning av parasitten fortsatt er aktuell og at det derfor er behov for aktive forebyggende tiltak. Deltakende sakkyndige og myndigheter utarbeider i felleskap tiltaksanbefalinger for forebygging av spredning av *Gyrodactylus salariksaen* (vedlegg 3). Christiansen foreslo at kommisjonen tar stilling til tiltaksanbefalinger.

Møteleder Hepola konstaterte at saken har gått videre slik kommisjonen ønsket.

Konklusjon:

Norskfinsk grensevassdragskommisjon synes at seminarets anbefalinger er gode og støtter igangsetting av tiltakene.

7.3. Status til ENPI Kolarctic – prosjektet "Tre-lands samarbeid om den felles ressurs: den Atlantiske laksen i Barentsregionen"

Bente Christiansen informerte om prosjektet " Tre-lands samarbeid om den felles ressurs: den Atlantiske laksen i Barentsregionen " som er finansiert av ENPI Kolarctic -programmet. Prosjektet har partnere fra Russland, Finland og Norge. Utgangspunktet i prosjektet er de felles laksebestandene i Barentshavet som gyter i området elver. Prosjektets viktigste resultat blir en genetisk kartlegging av laksebestandene i hver enkel elv og kartlegging av sammensetningen av de blandete bestander det fiskes på ved kysten. Når man har tilstrekkelig kunnskap om bestandene blir det også større mulighet for å forvalte laksen på en bærekraftig måte.

Christiansen fortalte videre at prosjektets varighet er tre år og at kommisjonen vil bli informert om prosjektets resultater.

Konklusjon:

Saken ble tatt til etterretning.

8. Øvrige spørsmål

8.1. Ny grenseelvtavtale mellom Finland og Sverige

Møteleder Matti Hepola fortalte at Finland og Sverige har inngått en ny grenseelvtavtale og at det er opprettet en ny grenseelvkommisjon 1.oktober 2010. Kommisjonen har to vannressursoppgaver. Kommisjonen fungerer som en koordinerende myndighet i vannforvaltningsplanleggingen og vannforvaltningsplaner må behandles av kommisjonen. Denne prosedyren gjelder også flomdirektivet. Kommisjonen har, imidlertid, ikke bestemmelsesrett.

Den nye grenseelvkommisjonen er ikke lenger en lisensmyndighet, men fungerer som en uttalende instans. I tillegg har kommisjonen den samme oppgaven som norskfinsk grensevassdragskommisjon: utarbeidelse av felles anbefalinger og fremme av samarbeidet på alle måter. Det ansettes en akademisk sekretær for å lede kommisjonens arbeid. Kommisjonens kontor ligger i Haparanda.

Konklusjon:

Saken ble tatt til etterretning.

8.2. Felles logo

Logoprojektet ble startet i løpet av sommeren og logoforslagene ble laget av en grafisk bedrift i Vadsø. Tiia Kalske presenterte logoforslagene og fortalte hva designeren ville uttrykke i logoene. Kommisjonens medlemmer syntes at begge forslagene var brukbare og vellykkede. Det var laget en horisontal og en vertikal versjon av begge logoforslagene.

Alternativ 1 ble, imidlertid, enstemmig valgt. I følge designeren uttrykker logoen en elv eller vann i bevegelse, sirkelen symboliserer det at kommisjonen jobber i samsvar med prinsippet om bærekraftig utvikling, den grønne fargen beskriver fjellene eller landskapet og den blåe vann og fisk.

8.3. Aktuelt om naturvern i Finnmark

Bente Christiansen informerte kommisjonen om aktuelle naturvernsaker i Finnmark. Fylkesmannen har etter oppdrag fra regjeringen jobbet med utvidelsen av Øvre Anarjohka nasjonalpark. I forbindelse med dette har fylkesmannen foreslått at man i nedre del av elva verner et område på 4 km² på grunn av at det vokser spesielt verneverdige arter i området.

Forvaltning av nasjonalparker og landskapsverneområder i Norge overføres til lokale forvaltningsorganer. Forvaltningsorganene består av representanter fra kommuner, fylkeskommuner

og Sametinget. Det ansettes en administrativ sekretær for forvaltningsorganet.. Fylkesmannen har rett til å anke lokalforvaltningens vedtak hvis disse kan anses å være motstridende med loven eller forskriftene som gjelder i verneområdene. Forvaltningen av naturreservater og Ramsar-områder tilhører fortsatt fylkesmannen.

9. Kommisjonens anbefalinger

Kommisjonen ga 4 anbefalinger (vedlegg 2):

- Overvåking av miljøtilstanden i Pasvik området,
- Stranderosjon og ferdselshindringer i vassdraget
- Tiltak for å hindre spredning av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*
- Videreføring av arbeidet med å redusere utslippene til grensevassdraget

10. Kommisjonens befaring til gullgruven i Kittilä

Kommisjonen besøkte gullgruven i Kittilä 17.11 og fikk en grundig gjennomgang av driften.

Gruven presenterte sine miljøtiltak og overvåkingsprogram i henhold til utslippstillatelsen.

Kommisjonen var meget fornøyd med befaringen og den gitte informasjon fra gruva, og ønsker at man gjennomfører befaringer også i fremtiden for å øke kunnskapen om aktuelle temaer.

11. Kommisjonens neste møte

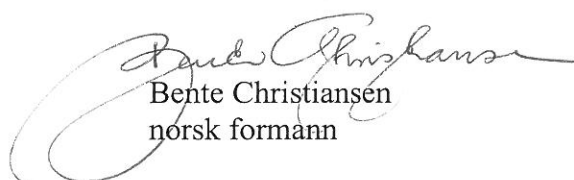
Kommisjonens neste møte avholdes i Norge i mai 2011. Foreløpig tidspunkt er uke 21.

12. Avslutning av møtet

Møteleder Matti Hepola avsluttet møtet 18.11. kl 11.00 og takket kommisjonens medlemmer, sakkyndige og tolker for godt og aktivt arbeid.

Outi Mähönen for
Matti Hepola
finsk formann

Bente Christiansen
norsk formann

LIITE 1/ Vedlegg 1

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission kokous 16. – 18. marraskuuta, Ylläsjärvi, Suomi
Møte i Den norsk-finske grensevassrdagskommisjon, 16.-18. november, Ylläsjärvi, Finland

Suomen osapuoli/finske delgater

Matti Hepola, komission suomalainen puheenjohtaja/finsk forman, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Liisa Viitala, sihteeri/sekretær, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Minka Portti, komission jäsen/medlem, Inari

Keijo Pirttijärvi, komission varajäsen/vara medlem, Inari

Antti Katekeetta, komission jäsen/medlem, Utsjoki

Ilmari Tapiola, komission varajäsen/vara medlem, Utsjoki

Ilona Grekelä, asiantuntija/ekspert, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Annukka Puro-Tahvanainen, asiantuntija/ekspert, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Pekka Räinen, asiantuntija/ekspert, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Norjan osapuoli/norske delegater

Bente Christiansen, komission norjalainen puheenjohtaja/norsk forman, Fylkesmannen i Finnmark

Kjell Harald Sæther, komission jäsen/medlem, Karasjoen kunta

Frank Ingilæ, komission varajäsen/vara medlem, Tanan kunta

Kåre Våga, komission varajäsen/vara medlem, Etelä-Varangin kunta

Odd Emanuelson, kunnan edustaja/ kommunens representant, Etelä-Varangin kunta

Harald Muladal, asiantuntija/ekspert, Fylkesmannen i Finnmark

Tiia Kalske, asiantuntija, Norjan sihteeri/ekspert, sekretær, Fylkesmannen i Finnmark

Aage Josefsen, asiantuntija, ekspert, Norges energi- og vassdragsdirektorat

Venäjän edustajat/representanter fra Russland

Anatoli Semenov, johtaja/direktør, Gidromed

Tulkit/tolker

Anne Sikanen

Leila Väänänen

SUOMALAINEN-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO
NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJON

Norsk-finsk grensevassdragskommisjon anbefalinger i 2010

Overvåking av miljøtilstanden i Pasvik området

Det felles miljøovervåkingsprogrammet for grenseområdene i Finland, Norge og Russland inkluderer overvåking av tilstanden til luft, vann og jordøkosystemer samt regelmessig rapportering av resultatene. Den første statusrapporten kom ut i 2007 og den påfølgende rapporten som omfatter alle delområdene publiseres i 2013.

Resultatene av miljøovervåkingen er viktige for områdets kommuner og regionale myndigheter. Fortløpende publisering av resultater gir også lokalbefolkningen muligheten til å gi innspill til planer knyttet til overvåkingen av miljøet. Kommisjonen anser det som viktig at overvåkingen av miljøtilstanden fortsetter og at overvåkingen gir tilstrekkelig kunnskap til å danne seg et helhetsbilde av miljøtilstanden i grenseområdene.

Kommisjonen understreker også at man i overvåkingen og evalueringen av resultatene tar med både industrielle påvirkninger, påvirkninger forårsaket av utnyttelse av naturressurser og klimaendringers effekt på den sårbare nordlige naturen.

Kommisjonen anbefaler at Lapplands ELY-senter og Fylkesmannen i Finnmark (som ansvarlige myndigheter) sikres ressurser til regelmessig og tilstrekkelig omfattende gjennomføring av overvåkingsprogrammet. Dette er den eneste måten å skaffe pålitelig og oppdatert kunnskap om miljøtilstanden i grenseområdene for lokalbefolkningen og kommunenes bruk. Det må orienteres om resultatene fortløpende. I tillegg anbefaler kommisjonen at overvåkingen utvides slik at den samlede påvirkning fra aktuelle aktiviteter og klimaendringer i grenseområdene utredes.

Stranderosjon og ferdselshindringer i vassdraget

Kommisjonen diskuterte ras av strandvoller og ferdselshindringer i Tanaelva. I Tanaelva er det tre plasser, hvor erosjonen forårsaker strandras. Årlig utvaskes det store mengder av jordmasser på grunn av erosjonen, spesielt under flom. Jordmassene kan opphopes i sidelevenes munninger, hvilket er til hinder for gytelaksens oppgang i elva. I tillegg fikk kommisjonen vite at ved grensen mellom Karigasniemi og Gränsen ligger rester av en gammel bru som medfører fare for båtferdsel og er til hinder for fisket.

Kommisjonen understrekte at bevaring av Tanaelva i naturlig tilstand er ytterst viktig og derfor må effektene av alle tiltak som påvirker elva utredes grundig på forhånd. Derfor anbefaler kommisjonen at ansvarlige myndigheter avklarer skader som erosjonen har forårsaket og utreder kostnader knyttet til erosjonsforbygning og hvilken nytte dette gir, samt kommer med forslag om hvordan dette kan finansieres. I tillegg anbefaler kommisjonen at ansvarlige myndigheter evaluerer og kommer med forslag om hvordan gamle brukonstruksjoner og andre ferdselshindringer kan fjernes fra grensevassdragene.

Tiltak for å hindre spredning av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*

Grensevassdragskommisjonen gav i 2008 en anbefaling som poengterer viktigheten av å utarbeide samordnete beredskapsplaner med målsetting om å hindre spredning av parasitten. Til sitt møte i 2009 inviterte kommisjonen ansvarlige myndigheter for å orientere om fremdriften i dette arbeidet. Etter grundig orientering ved ansvarlige myndigheter fra begge land konkluderte kommisjonen at et ekspertmøte ville være et godt tiltak i oppfølging av anbefaling fra 2008. Dette ekspertmøte ble avholdt 26.-27.10.2010. Grensevassdragskommisjonen stiller seg bak anbefalingen fra ekspertmøtet (vedlegg).

Videreføring av arbeidet med å redusere utslippene til grensevassdragene

Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen anbefaler at det avsettes midler til nødvendige investeringer i avløpsanlegg som har utslipp til Tanavassdraget. På 1990 tallet ble det bevilget 50 millioner NOK til rensing av vassdraget. Det er nødvendig å følge dette opp med ytterligere rensning.

Kommisjonen er svært opptatt av at Tanavassdragets høye vannkvalitet opprettholdes for all fremtid. Det er svært utfordrende for kommunene langs vassdraget å sikre dette på grunn av spredt bosetting og de høye kravene som stilles til rensing når det gjelder utslipp.

Kommunene langs Tanavassdraget har i dag uforholdsmessige store kostnader for rensing av avløp i forhold til andre kommuner som ikke har et internasjonalt laksevassdrag å ta hensyn til. Det vil være svært vanskelig å pålegge innbyggere langs vassdraget ytterligere kostnader for avløpsrensing når man allerede i dag ligger på det høyeste nivå. Det vil dermed være svært utfordrende å fullføre investeringene som er nødvendig for å sikre den høyeste vannkvaliteten.

Som et eksempel, så må Tana kommune investere over 10 millioner kroner i nye renseanlegg i de nærmeste årene. For Karasjok er situasjonen tilsvarende. Der må det byttes ut avløpsrør og kloakkrenseanlegget i kommunesenteret må fullrestaureres for å tilfredsstille morgendagens krav. Det er urimelig at kostnadene for disse investeringene belastes innbyggerne i respektive kommuner alene.

RECOMMENDATION on action against the spread of *Gyrodactylus salaris*

The risk of spreading the parasite is still present; therefore, preventive measures should actively be taken. The transboundary rivers Tana and Neiden have so far been spared from infection with the salmon parasite *Gyrodactylus salaris*. The goal for NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organisation) and its Parties is to prevent further spread of the parasite and to eradicate it from infected areas.

The following recommendations are put forward by the experts and authorities dealing with these issues in the North Calotte region – October 2010;

- ❖ Both countries should follow up the recommendations by NASCO
- ❖ Responsible authorities in Norway (Mattilsynet, Directorate of Nature Management) and Finland (Ministry of Agriculture and Forestry Department of Food and Health, Finnish Food Safety Authority Evira and ELY-centre) should work towards joint policies concerning threats and preventive measures including mutual long term information strategies
- ❖ Responsible authorities in Norway and Finland are recommended to work towards a harmonised contingency plan and to a joint plan for the transboundary rivers, which has to be made available to the general public
- ❖ Concerning preventive measures: both countries should agree on active implementation of mandatory disinfection practices. Education and increase of awareness of the risks and control of disinfection practices is necessary
- ❖ Article on preventive measures to be included in the fishing agreements between Finland and Norway for the rivers Tana and Neiden
- ❖ Responsible authorities in both countries to agree on a cost efficient and long term screening of fish for the occurrence of *G. salaris* infection in the rivers of Neiden and Tana
- ❖ A request to responsible authorities to organise continual exchange of information on the relevant actions proposed in this recommendation
- ❖ All parties agree on future international experts and authorities meetings. The Food Safety Authorities take responsibility to arrange annual meetings